

***OLACAĞI BUYDU:
ORTA ASYA'DA NÜKLEER DEHŞET,
ORTA DOĞU VE TÜRKİYE***

Prof. Dr. Tolga Yarman
Nükleer Mühendis

*Başbakanlık Atom Enerjisi Kurumu
Nükleer Güvenlik Komitesi ve Danışma Kurulu
Eski Üyesi*

Haziran 1998

GİRİŞ: NÜKLEER TIRMANMA VE SİLAHSIZLANMA SÜRECİ

1998 ilkbaharı; yuvarlak *ellibeş yıl* sonra, ABD'nin ilk nükleer denemeleri uzantısında Amerika çöllüklerinde boy atmış, *beyaz, mantarvari bulutun* gebe olduğu dehşeti, bu kez Orta Asya dekorunda olarak, hatırlara ürpertilerle üşüşürten, bir *tarih dilimi* olarak geçecek, kayıtlara... Bu dehşet 1945'te, ardarda Hiroşima ve Nagazaki'de, inanılmaz bir kabus olarak somutlaştıktan başka; sonraki her basamağında, insanlığı yer yüzünden daha, daha da çok silebilecek, *benzersiz bir canavar* olarak, kör kör parmağım gözüne, her tarafımızı sarmış; alabildiğine fecileşip, tam bir *cehennem kurgusuna* dönüşmüştü. Bu kurgunun, her bir kademesini tüm cephelerde, Dünyamız'ın en yetenekli, en ileri teknik çocukları, nesilleri tutan uğraşlar uzantısında var ediyorlar; ancak, her biri inanılmaz derecede *dahiyane* olan buluşlar, icatlar, yapıtlar, birbirlerine eklendikçe, ortaya son toplamda, tüm insanlığı bir çırpıda yok edebilecek olduğu için, akıl almaz, bir *ahmaklık tablosu* çıkıyordu... Evet, tam da "*dahiyane bir ahmaklık tablosu*"!..

1950'ler sonrası Dünyamız'ın yaşadığı silahlanma yarışı, adı da zaten "*Nükleer Çılgınlık Dengesi*" olarak, gerçek bir "*delilikti*". Neyse ki, arada, *bir felaket* yaşanmaksızın, böylesi bir yarışın *sonunun* olmadığı, o da ancak, 1970'lerin başlarında idrak edildi. Şöyle ki, o zamana kadar pek akla gelmemiş olan, basit bir *teorem* farkediliyordu. Eğer taraflardan biri, *savunma maksadıyla* olsun, (*stratejik*) *ilave bir üstünlük* edinirse; bu, her hal-u karda, karşı tarafa bir *tehdit* olarak yansıyor; böyle olunca da, söz konusu *tarafı*, dengeyi yakalamak üzere, ilave silahlanma gayretleri yönünde, azdırıyordu. İşte bu sebeple sonunda, *nükleer silahların sayısı* sınırlandırıldı. Silahlarda *azaltma programları* başlatıldı. Ne ilginçtir ki, aynı çerçevede, (*olası bir nükleer saldırıyı önden haber verecek olan*) erken haber alma cihazlarının dinleme menzilleri bile, sınırlandırılmak yoluna gidiliverdi. Bu yaklaşım, 1983'te ABD'nin *Yıldız Savaşları Projesi*'yle bozuluyor; ama sanki, bir bakıma, "*maksat*" hasıl oluyordu. Çünkü Sovyetler Birliği, bu fevkalade "*üst teknik savaşta*" artık tık nefes kalıyor, hatta *çözülme sürecine* giriyordu.

Hindistan ve Pakistan'ın nükleer maceraları, tabii, bütün bunları hatırlamamızı gerektirir.

Kim ne derse desin, Batı Dünyası, *hasmı* yok edeceğim derken, en önce kendi içinde, ortadan kendini de silip, külünü dahi bırakmayacak bir *canavar* yaratmıştır. Nükleer *Çılgınlık Dengesi*, bundan başka bir şey değildir. Eğer siz *nükleer tetiğe* basmıyorsanız, bu aslında, artık *basamayacağımız* içindir. Nükleer tetiğe ilk olarak kim basarsa bassın, davranışı, *intiharla* eşanlıdır. Çünkü karşı taraftan gelecek mukabele, "*nükleer tetiğe ilk basanı*", onun hasma yaptığından, *daha da beter* edecektir. Siz, saldırıyı ilk başlatacak kadar "*cüretkar*" ve "*hızlı silahşör*" olsanız da, böyle bir saldırıda karşı tarafı, hiç bir biçimde, *tam* imha edemeyeceksinizdir; *onun* her zaman *yer altında*, orada burada dolaştırdığı, *denizaltılarında* ve *sürekli devriye uçuşları yapan uçaklarında* gezdirdiği, *nükleer silahları*, siz ona ölümcül darbeyi vursanız da, sizi *topyekun imha edebilecek bir yetide* bulunacaktır. Siz işte, ne denli üstün olursanız olun, bunun için hiç bir suretle *nükleer tetiğe* basamamaktasınızdır!

Bu olgu Sovyetler Birliği, *Yıldız Savaşları Projesi*'yle çökertilmiş olsa da, hâlâ böyledir.

ORTA ASYA'DA, HİNDİSTAN VE PAKİSTAN ODAKLARINDA, NÜKLEER KAPIŞMA

Batı Dünyası'nın yarattığı nükleer canavar; tüm künyesi, tehlikesi, vahşeti, sabıkaları, ortaya çıkmış olmakla beraber, şimdi, o Batı'ya rağmen, yani Dünya süperlerlerinin (hem de hiç beklemedikleri biçimde) irade ve kontrolleri dışında; din savaşlarıyla kapışıp ayrılmış (ama o haklı, ama bu haklı, bu bir tarafa), birbirlerini bitirme saplantısındaki, Orta Asya'daki yoksulların kucağında, yavrulamış bulunmaktadır.

Korkunç!.. Ama olacağı buydu. Yoksullar arasındaki çatışmaları, kendi çıkarları için, el ovuşturularla kaşıyıp, azdıranlar, kısa vadede umdukları ticari kârları sağlasalar da; uzun vadede, şeytani kurgularının tersine, doğru dürüst yiyecek ekme yi olmayanlara sattıkları "*pahalı oyuncak lambaların içindeki Alaeddin'nin*", burada ilelebet mahsur tutulamayacağını, bugünlerde kara kara öğreniyor olmalılardır.

Pekiyi şimdi ne olacak?

Durum bir hayli karışık görünüyor. Hiç kuşkusuz, ama neticede *geçici bir süre için*, evvelce, keza şimdilerde Hindistan'ın yaptığı gibi Pakistan da, atom bombasına sahip olmanın, *efelenmesiyle*, bunun keyfini çıkartacaktır.

Ayrıca söz gelişi bir Fransa Pasifik'te atom bombası deneyince, cakalanacak da; bir Pakistan böyle birşey yapınca neden cakalanacak olmasın ki! Aynı çizgiden, bir süper nükleer deneme yapınca kimsenin gıkı çıkmayacak; ama yoksul bir ülke, nükleer deneme yaptığıında, neden tüm dünya süper ahali si onun üstüne çullanabilecek olsun ki? Ancak yemeden içmeden kesilerek, böyle bir marifeti başardığı için mi!..

Hindistan'la Çin'in, özellikle toprak uyuşmazlıkları dolayısıyla, sorunları olduğu malum. Hindistan'la *din savaşları* sürecinde ayrılan Pakistan'ın böyle bir çerçevede Çin'le yakınlaşması, doğal sayılmak yerinde olur. Ama Çin'le ihtilaf halindeki bir Rusya'nın böyle bir durumda, Hindistan'ın yanında *mıknatıslanması*, eşyanın tabiatından sayılacaktır.

Buradan, tabii, "*Hindistan'ın atom silahı yapımında, arkasında Sovyetler Birliği, Pakistan'ın ise, aynı bir süreçte arkasında Çin vardı*", sonucunun çıkartılması, *gerçeği* yansıtmaz. Kuvvetle tahmin edebilirim ki, her iki ülke de atom silahlarını hemen tümüyle, kendi yağlarında kavruarak yapmışlardır.

Ne var ki; *atom silahına sahip Hindistan'ın* Rusya ile; *atom silahına sahip Pakistan'ın* ise Çin ile; sanki, *karşılıklı kutuplaşma yörüngeleri* çiziyor olmaları; Orta Asya'daki dengeleri bir hayli etkileyebilecek gibi durmaktadır. Uzak Doğu'da böylesi *bölgesel alışımaların* oluşması karşısında, Batılılar'ın, bilhassa da, Uzak Doğu'nun ekonomi devi Japonya'nın (*belli ki, iyice huylanıp, Birleşmiş Milletler Güvenlik*

Konseyi'ni, olağanüstü toplantıya davet etmenin ötesinde) ne yapacağı, doğrusu büyük merak konusu olsa gerektir.

Söz konusu gelişme uzantısında *dinsel boyutta* da, muhakkak, etkilenme ve bağıl yönlenmelerin olması beklenecektir.

İLK “İSLAM ATOM BOMBASI”, “YEŞİL HAT”, ORTA DOĞU'DA NÜKLEER TRAFİK VE SONRASI...

Bir defa, atom silahına sahip Pakistan'ın, özellikle Rusya'ya karşı, belki en önce Afganistan'ı etkilemesi; bunun, bir sıçramayla, İran'ı, o arada, Sovyetler Birliği'nden çözülen *müslüman devletleri*, nihayet, Orta Doğu'daki tüm müslüman ülkeleri, hatta Libya'dan başlayarak Kuzey Afrika müslüman ülkelerini mıknaıslaması, herhalde beklenmelidir.

Neticede, Pakistan'ın atom silahı; öyle ya da böyle, *ilk islam atom silahı* olmaktadır; en azından pek muhtemelen, bu şekilde adlandırılacaktır.

Böyle bir çerçevede, bir defa, sanki *Çin'le müttefik* olacak ve *İran, Afganistan ve Pakistan'da* odaklaşıp, *Bengladeş'e* kadar uzanacak, *bir Orta Asya* ya da *Uzak Doğu Yeşil Hattı'nın* kabuklaşayazması beklenebilir.

Diğer bir yandan tabii, en başta *İran, Irak ve Libya* olmak üzere, hemen tüm müslüman ülkelerin, *Pakistan'dan*, bir biçimde nükleer silah edinmek üzere fevkalade yoğun bir trafik meydana getireceklerini tahmin etmek güç olmasa gerektir.

Demek ki, şu anda salt Orta Asya'daymış gibi duran gelişmelerin, fevkalade hızlı biçimde, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da (*sonuçlarının analizi saklı olarak*) bir *hareketlenme* meydana getireceğini beklemek yerinde olur.

Şurası muhakkak ki, bu hareketlenmenin *kontrolü*, daha buraya dahi gelmeden, *takibi*, Batılılar açısından, *ucu muammalarla dolu, müthiş bir başağrısı*, hatta *korku kaynağı* oluşturacağı benzemektedir.

Dünya'daki bütün gizli örgütlerin, birbirlerine ne denli düşman olurlarsa olsunlar, duraksamasız işbirliği yaptıkları, sanırım başlıca tek bir konu vardır: *nükleer terorizm*.

Atom Bombası neticede, bir basket topu kadardır. İmkanı olan her kim, istese, hiç başka bir şeye ihtiyaç duymaksızın, alır onu bir valize yerleştirip, isterse New York'a, isterse Tokyo'ya, isterse Moskova'ya, ya da Pekin'e, yahut Paris'e veya Londra'ya, söz gelişi bir metro ya da otobüs durağına bırakıp, (*başka bir şey değil, uzaktan komuta ile*) koskoca bir kenti bir anda cehenneme çevirebilir.

Orta Asya'da atom silahının yaygınlaşması, hele buradan, irili ufaklı başka diyarlara sıçrayabilecek olması, en başta *nükleer terorizm belasını* çağrıştırıyor. Herkesin en önce bu belaya karşı önlemler geliştirmesi gerekiyor.

YA TÜRKİYE ?..

Bütün şu mevcut ve olası gelişmelerden, ülkemizin şöyle ya da böyle etkilenmemesi hiç mümkün görünmüyor.

Ne ki, zaman *efelenme*, ya da *efelenme sevdalanması geçirme* zamanı değil, *bilge olma* zamanıdır.

O açıdan şu hususların derhal anımsanmasında yarar var. Bir defa Türkiye, *Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Anlaşması'nı* hükümet olarak imzalayan ilk ülkelerden biri olmanın ötesinde, bu anlaşmayı 1982'de TBMM'den geçirerek kendi açısından kesinleştirmiştir. Türkiye, ayrıca geçen yıl (1997), Birleşmiş Milletler bünyesinde, *Nükleer Denemeleri Yasaklayan Anlaşma'ya* da imza koymuş bulunmaktadır. Kısa deyişle, Türkiye *Atom Bombası'nı* yapmayacağını, (*elinde atom silahı olsa*) bunu denemeyeceğini, taahhüt etmiştir.

Şu var ki, şimdi olup bitenleri yakından ve fevkalade etkin olarak izlemek zorundadır. Bölgede nükleer silahların uç vermemesi için, *gayet aktif, kişiliki roller* üstlenmelidir.

Nükleer silahlar (bunu artık insanlığın iyice kavramış gerekir), *kullanılmak* için değildir! Hiroşima ve Nagazaki ibretliklerinden sonra, şükür ki etkileri, şu aşamaya kadar, *çaydırıcılık özelliğiyle* sınırlı kalmıştır. Kazara kullanılsalar; bu; ağızdan yel alsın, *taraflar* açısından (*yukarıda anlattığım gibi*), yalnızca, *hüsran ve felaketten* ibaret olacaktır; bir *insanlık suçu ve dramıdır*. Nükleer silahlanmanın sonunun olmadığına (*1970'ler sonrası*) ikinci bir kez idraki, şimdi içinde olduğumuz evrede, bir *nükleer kabusa*, patlamamalıdır.

Hindistan ve Pakistan'a gelince...Aralarında, malum, sorunlar var; hatta husumet var. Bu çerçevede Batılılar'dan büyük paralar karşılığı aldıkları oyuncakları, onlara rağmen, dediğim gibi, bir cakalanma keyfine hak kazanacak, ayrıca Batılılar'ı ciddi boyutlarda korkutacak ölçüde, değerlendirmeyi başardılar. Diğer bir yandan, *globalleşme* adı altında, yoksul ülkelerin gitgide daha bunaldıkları, bir vakiadır. Ancak söz konusu daralmışlıklardan sıyrılmanın yolu, yoksulların kendi aralarında, sonu *belirsiz tehlikeli peşrevlerle hırlaşmaya kapılması*, katiyen, olmasa gerektir. *Teknik* olarak, yarım yüzyıl önce *alası* yapılmış *deli oyucaklarını*, şimdi olsun keşfetmenin *dayanılmaz keyfi*; yerini; özellikle, daha önce, "*yirmi dört kısım tekмили birden*" görülmüş şu film karşımızda durmaktayken; *emperyalizmi*, tek kişinin bile burnu kanamadan, karga tulumba, tüm kökleriyle birlikte, yurtlarından savurup atan Hint yarımadası çocuklarının, Dünya Tarihi'ne örnek, *bilgeliklerine* bırakmalıdır.

Ayrıca hangi inançta olurlarsa olsunlar, (*sağça bir yaklaşımla değil, yaşamın içinden çıkan bir dayatma sonucu*) tüm ülkeler, böyle bir bilgeliği idrak etmelidirler.

Batılılar da yarattıkları şu *dahiyane ahmaklık tablosundan*, başlarına, dolaylı dolaysız bir *nükleer bela* gelmeden, almaları gereken dersi, artık almalıdırlar.

Kimse bu dünyada kimsenin ne efendisidir, ne de kuludur. Bu ergeç anlaşılacaktır.

Bari olmadık taşlar baş yarmadan; bu bir yana; sözde akıl, bilgi ve teknikle sergilenen diz boyu gabilikler, insanlığın başına, olmadık çorapları örmeden, anlaşılmalı!..